

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

23e jaargang nr. 29 - 19 juli 1970

administratie

postbus 114, Utrecht

tel. 030-24641

postgiro 58 t.n.v. De Humanistische Pers

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 8,50 per jaar

Overige landen f 12,50 per jaar

losse nummers f 0,50

verschijnt wekelijks

De vermaatschappelijking van het maatschappelijk werk (III)

In de vorige uitzending heeft U o.a. Miebet van der Most kunnen horen, van beroep maatschappelijk werkster en in haar vrije tijd medewerkster aan het dienstencentrum voor bejaarden van Oranje Vrijstaat. Voor haarzelf is het blijkbaar geen probleem om activiteiten binnen het officiële maatschappelijk werk te combineren met activiteiten op hetzelfde vlak daarbuiten. Zou ze ervoor voelen om in het algemeen allerlei spontane acties enerzijds en het officiële maatschappelijk werk anderzijds, samen te laten vloeien, in ieder geval te coördineren?

M. v. d. M. Ja, ik zou het zeker goed vinden en ik dacht dat ik die mogelijkheid ook wel zag. Als de beroepsmensen zich maar niet zo als vak-idioten gaan opstellen en zien dat er dingen zijn die beter gedaan kunnen worden door vrijwilligers. Dan kom ik weer op die bejaarden terug, met menselijk contact, het naar bejaarden toe gaan, dat is toch veel fijner als er gewoon iemand komt die drie huizen verder woont, dan dat die juffrouw van die instelling van het maatschappelijk werk een uurtje op bezoek komt en daar moet je dan nog „juffrouw” tegen zeggen ook, want anders komt haar functionaliteit in gevaar. Ik geloof zeker en waarom niet. Als mensen gestoord zijn dan wordt het moeilijker te hanteren voor een vrijwilliger, omdat je soms niet weet hoe je op bepaalde dingen moet ingaan, of dat je dat moet negeren, om daar juist nog eens naar moet vragen, maar dan zouden zij dus aan iemand, die op dat terrein deskundig is, kunnen vragen, moet ik daar op ingaan of moet ik dat laten liggen; maar ik zou het heel fijn vinden, juist. Laat iedereen maar een beetje meer met elkaar omgaan en niet zo exclusief zijn in het uitzoeken van wie je wil bezoeken en wie niet.

Vraag: Denkt zij dat van de kant van de officiële organisaties tegen een dergelijke versmelting bezwaren zullen worden aangevoerd?

M. v. d. M. Ja, bezwaren die waarschijnlijk geprojecteerd zullen worden in het gebrek aan deskundigheid van vrijwilligers. Hoewel dit natuurlijk ontzettend relatief is in feite. Als een

vrijwilliger maar op een gegeven moment om advies kan vragen of bij iemand terecht kan om eens te bepraten wat hij nu aan vreemds ontdekt of aan moeilijks vindt. Ik geloof dat wij naar een veel menselijker samenleving toe gaan als iedereen zich niet zo opsluit met zijn vriendjes, waarmee hij aan eenzelfde politieke partij verbonden is maar juist met veel meer mensen om kan gaan, die heel andere ideeën hebben en uit verschillende sociale lagen komen, dat is veel fijner.

Commentaar: Een tak van het maatschappelijk werk waarbij het de uitgesproken bedoeling is om initiatieven van de burger te integreren, is het maatschappelijk opbouwwerk, nu samenlevingsopbouw genaamd. Die samenlevingsopbouw is ontstaan vanuit het werk onder randgroepen in de maatschappij, woonwagengewoners, Ambonezen, de z.g. asocialen, zoals ze vroeger heetten, nu anders-maatschappelijken genoemd, werk, dat ten doel had de wijvingen tegen te gaan die ontstonden wanneer de normpatronen van deze groepen in botsing kwamen met de normen van de meerderheid. Anderzijds is het werk ontstaan vanuit de activiteiten in die gebieden, waar b.v. bij een snelle industrialisering de vertrouwde samenlevingsstructuur dreigde weg te vallen. Vanuit deze twee wortels is de samenlevingsopbouw uitgegroeid tot een ambitieus plan, gericht op vergroting van welzijn en verbetering van de democratie.

Met Huub van Dijk, socioloog, staffunctionaris voor de samenlevingsopbouw bij Humanitas, praten wij over deze nieuwe aanpak, over de ambitieuze doelstellingen en over de mogelijkheden om die te verwezenlijken. Allereerst, wat wil men precies met die samenlevingsopbouw.

H. v. D. Het Ministerie van C.R.M. hanteert vele omschrijvingen, maar een van de kortste en bondigste is wel: vormgeving door de mensen zelf aan het eigen woon- en leefmilieu. Er zijn uiteraard andere formuleringen, ook van de zijde van het Ministerie, en als je dan denkt dat de burger zelf daarmee moet werken, met die formuleringen, dan vraag je je af wat die

TELEVISIEUITZENDING 30 juli

22.20 tot 22.40 uur, via Nederland II van het Humanistisch Verbond.

„Halt of ik struikel”, is een bekende kreet in Nederlandse gevangenissen, sinds een politiemans vluchtende verdachte doodde, omdat hij struikelde toen hij een waarschuwingsschot wilde lossen.

Paul van Kleef — 33 jaar geleefd, waarvan 6 in opvoedingsgestichten, ongeveer 5 in gevangenissen en 3 in een psychiatrische inrichting van justitie, — gebruikt het „Halt of ik struikel” ook in omgekeerde zin:

de gedetineerde, de recidivist, al dan niet (door een gerechtelijke, niet door een medische autoriteit) tot „psychopaat” gestempeld, roept tegen zijn omgeving, tegen de maatschappij: „sta even stil, ik haal het niet, het gaat weer mis, help!”

Vaak tevergeefs.

Paul van Kleef is sinds enkele weken weer vrij. Hij hoopt dat het lukt, dat hij zijn angst de baas zal kunnen.

In dit programma ook werk van Van Kleef, die beeldend kunstenaar is.

begrijpt van een formulering als de volgende: „de samenlevingsopbouw is gericht op het bevorderen van een optimaal functioneren van de samenleving, de samenlevingsopbouw biedt structureringmogelijkheden voor het samenlevingsspel in passende middelen om te voorzien in een behoefte met het oog op het functioneren van de samenleving.” Dat is een redenering naar analogie van een hond, die in zijn staart probeert te bijten. Ik hou zelf altijd vast aan de formulering, vormgeving aan het woon- en leefklimaat door de mensen zelf, want daarin staat toch wel duidelijk hoe men die samenlevingsopbouw wil gaan gebruiken. Het gaat n.l. om een stuk democratisering, dat heb je door de zin, „door de burgers zelf” en het gaat om een stuk welzijnsbevordering n.l. dat ze hun eigen woon- en leefmilieu zelf vormen. De democratisering dat is op zich ook natuurlijk weer een welzijnsbevorderend aspect.

C. Men vraagt het Ministerie dit opbouwwerk of die samenlevingsopbouw van de grond te krijgen. Hoe probeert het Ministerie dat?

H. v. D. Dat probeert het Ministerie op 2 manieren. De eerste manier is door het in het leven roepen van, in sommige gebieden van Nederland bestaan ze al, de z.g. Raden voor Overleg

en Advies. Ik kan daar erg veel van vertellen, met name over de organisatiestructuur, die is zo ongelooflijk ingewikkeld, er lopen diverse organisatieprincipes door elkaar, maar het belangrijkste is wel dat de Raden voor Overleg en Advies zijn samengesteld uit drie groepen n.l. de eerste groep is de geïnteresseerde burgers, de tweede groep is de vertegenwoordigers van de overheid en de derde groep die wordt gevormd door vertegenwoordigers vanuit het particulier initiatief. De overheid is een geweldig gebureaucratiseerd apparaat en het particulier initiatief ook. Je vraagt je nu dus af of die geïnteresseerde burger niet helemaal in het niets verdwijnt tussen deze twee bureaucratieën. Dat is het eerste punt. De Raden hebben bovendien de juridische vorm van de stichting en zo zie je dat daarbij al het aspect democratisering niet van de grond kan komen omdat een stichting aan niemand verantwoording behoeft af te leggen.

De tweede structuur waar het Ministerie aan denkt dat wordt helemaal gevormd door het particulier initiatief, dat zijn dan de instellingen voor maatschappelijk werk waarvan het Ministerie zegt, jullie moeten gaan overschakelen naar de samenlevingsopbouw. Dat zijn verzuilde orgainsaties. Je hebt allerlei soorten christelijke en daarbij ook nog de katholieke, waarmee ik niet wil zeggen dat de katholieken niet christelijk zijn, en dan de organisatie voor de buitenkerkelijken, dat is dan Humanitas, die instellingen zijn, zoals ik al gezegd heb, altijd werkzaam geweest op het gebied van het maatschappelijk werk en nu moeten ze ineens overschakelen naar een tak van werk, die samenlevingsopbouw, die de totale samenleving tot voorwerp van handelen heeft, ze moeten naar de totale samenleving kijken en dan zie je alweer meteen een punt van kritiek op de democratiseringsgedachte, die democratiseringsgedachte kan niet verwezenlijkt worden via deze instellingen omdat

a. zijn het weer stichtingen, het bezwaar daarvan heb ik al genoemd en

b. zijn het confessionele groeperingen.

Die vertegenwoordigen niets, ze zijn hoogstens een afspiegeling en bij democratisering denk je toch zo wie zo op zijn minst al aan vertegenwoordiging en aan het afleggen van een verantwoordelijkheid, en dat is hier niet bij. De grote groep mensen die zeggen van, ja ik wil mij wel inspannen voor het welzijn van mijn medeburger en daarbij ook natuurlijk van mijzelf en daarbij heb ik mijn godsdienst, ja misschien wel als achtergrond, maar het kader waarin ik die werkzaamheden wil verrichten dat hoeft voor mij geen godsdienstig kader te zijn, geen bepaalde confessionele groepering, die mensen vallen gewoon tussen de wal en het

CELIA GREEN:

„Vlucht in de mens”

Celia Green, directeur van het Oxford Institute of Psychophysical Research, verzet zich tegen de „mens in samenleving” als centraal gegeven.

Inspiratie voor het bestaan zoekt zij in de „Wereld Daarbuiten”, hoezeer ook onbekend, in het „universum”, in „het wonder dat er überhaupt iets bestaat”. Zelfs het woord „God” is teveel vermenselijkt.

Waarom dit soort oneindigheids-hunkering kan leiden, hebben we in bewegingen als godsdienstoorlog en nazisme gezien. Maar anderszijds, als we aan de behoefte tot „metaphysica”,

tot oneindigheidsperspektief, eenvoudig voorbijgaan — verburgerlijkt het humanisme, en dan zullen onmenselijke bewegingen opnieuw de leiding ervan nemen.

Daarom is dit boekje, als tegenvoeter van het humanisme, een felle spoorslag, om onze dynamiek restloos in te zetten voor vermenselijking van het leven hier en nu.

129 blz. f 8,90.

Bestellingen door storting of overschrijving op postrekening 58 t.n.v. De Humanistische Pers, Utrecht.

schip. Ik vraag mij ook nog af, als nu de volkstellingcijfers van 1970 bekend zijn en met name de cijfers van de mensen die opgegeven hebben bij een bepaald kerkgenootschap te behoren, of je dan erg veel boven de 60 % uitkomt.

Het is een beetje een slag in de lucht, maar ik vermoed dat het er niet zo ver vanaf zal zitten. Die overige 40 %, waar moeten die dan in hemelsnaam terecht. Die mensen kunnen bij dat hele democratiseringsproces niet hun weg vinden. Zij worden buiten beschouwing gelaten.

C. Tenzij ze als geïnteresseerde burger in zo'n Raad voor overleg en Advies binnendringen.

H. v. D. Ja, dat is erg moeilijk. Ik heb daar zelf een belevenis mee gehad. Ik voel mij zelf ook wel een geïnteresseerde burger en ik heb de Raad voor Overleg en Advies, dat heet nu nog het Opbouworgaan, in Zuid-Holland eens opgebeld en gevraagd of ik vanuit mijn interesse in die raad een plaats zou kunnen vinden. Daardoor ontspan zich een hele discussie maar het punt was dat ik zei van ja, nou goed, ik heb begrip voor bepaalde dingen die U daar zegt, maar ik zal wel een brief schrijven waarin ik dit nog eens vraag aan U. De man, dat is een functionaris dus je moet hem daarmee niet de hele Raad van Overleg en Advies veroordelen, die zei, maar wat had U zich voorgesteld als honderd mensen, en dan moet je rekenen, dat zijn 100 mensen uit de hele provincie Zuid-Holland, een brief schrijven. Met deze opmerking is natuurlijk wel de democratiseringsgedachte volledig getekend. Een ander belangrijk punt is dat de overheid en met name dus C.R.M. van boven af een structuur oplegt n.l. enerzijds die Raden voor Overleg en Advies en anderzijds de instellingen voor maatschappelijk werk die dan samenlevingsopbouw moeten gaan verrichten. Bij democratisering denk je er in allereerste instantie aan dat als er structuren nodig zijn, dat die van onder af groeien, vanuit de bevolking zelf en niet van boven af opgelegd worden. De samenlevingsopbouw is qua macht gezien een hele zwakke tak van bezigheid in deze samenleving. Je ziet nou in de samenleving een ander verschijnsel ontstaan en dat is het verschijnsel van de aktiegroep. Die aktiegroepen die hebben dan bepaalde doeleinden en nu zie je vaak dat deze ook hun doeleinden niet bereiken, het verzandt meestal en dat komt omdat ze moeilijkheden hebben om hun gedachten te verbreiden. Zij hebben geen stencilmachine en dat soort dingen meer.

Bovendien het werken met groepen, wat een aktiegroep ook vaak wil, dat vereist toch wel enige kennis en ik moet zeggen dat een opbouwwerker die kennis wel zou kunnen leveren. Een opbouwwerker is eigenlijk een beroepsmanipulant. Dan zou dus de aktiegroep de controle kunnen uitoefenen op de opbouwwerker, dat hij niet teveel manipuleert, en de mensen die je aanpast aan die bestaande maatschappij. Die aktiegroepen krijgen uiteraard geen subsidie voor hun opbouwwerker. En nu kan ik mij de figuur voorstellen dat een instelling, die zich gaat werpen op een samenlevingsopbouw en die weinig macht heeft, samen met aktiegroepen, die zich dan tot die instelling wenden, iets gaan doen aan die samenleving en wel in die zin dat de instelling zegt van, hier heb je mijn administratieve apparaat, maak er gebruik van, je mag mijn stencilmachine gebruiken, ik wil je helpen met typen en dergelijk soort dingen en dat is dan allemaal wat

eenvoudiger ook. Bovendien kan de instelling zeggen, hier heb je mijn opbouwwerker, maak er gebruik van, laat hem dat groepsproces begeleiden, misschien zegt de instelling zelfs van, willen jullie een onderzoekje doen, hier heb je mijn socioloog, schakel hem in in de problematiek, laat hem een onderzoekje doen en op grond daarvan zou de instelling plus de aktiegroep meer macht kunnen krijgen om bepaalde zaken in de samenleving te veranderen en bepaalde voorzieningen te treffen.

Commentaar: U hoorde in deze uitzending Mieb van de Most en Huub van Dijk.

In drie uitzendingen hebben wij ons bezig gehouden met de vermaatschappelijking van het maatschappelijk werk. De uitzending van aanstaande zondag zullen wij in principe openhouden voor aanvullingen en reacties.

ORIËNTATIE

In de serie „Mens en Politiek” verscheen het tweede deeltje, t.w.

Kiezer en gekozene

De serie bestaat uit:

1. Buitenparlementaire politiek
2. Kiezer en gekozene
3. Ideologie en politiek *)
4. Pers en politiek *)
5. Directe democratie *)

*) Deze zullen met tussenpozen van 2 à 3 maanden verschijnen.

Reeds verschenen:

Serie: Huwelijk en gezin

- 1 Verkering en verloving
- 2 Trouwen
- 3 Gezinsvorming en opvoeding
- 4 Het gemengde huwelijk
- 5 Gezin en maatschappij

Serie: De mens en zijn wereld

- 1 Atoom en kosmos
- 2 Existentie
- 3 Evolutie
- 4 Autonomie
- 5 Relativiteit

Serie: Aziatische godsdiensten

- 1 Islaam
- 2 Confucianisme/Taoïsme
- 3 Hindoeïsme
- 4 Boeddhisme
- 5 Zen — Boeddhisme

Serie: Wereldproblemen

- 1 Het bevolkingsvraagstuk
- 2 Welvaart — armoede
- 3 Oorlog — vrede
- 4 Het rassenvraagstuk
- 5 Communisme en democratie

Bestellingen: per giro 58 t.n.v. „De Humanistische Pers, Utrecht”, van f 0,60 per deeltje of f 3,— per serie.

Ik kwam een man tegen ergens in een oord dat iets had van een metrotunnel en ook iets van een verlaten stationsrestaurantie midden in de nacht. Je kon met geen mogelijkheid zien of er achter dat doolhof van tegels en beschilderde muren ergens een uitgang verborgen zat, maar in ieder geval kwam er een snijdende wind ergens vandaan. Er waren nog een paar mensen, die in elkaar gedoken zaten of liepen te ijsberen. Het zag er naar uit dat ze 't te koud hadden om er een woord uit te kunnen krijgen.

„Luister eens”, zei ik tegen een man, „waarom blijven jullie hier toch hangen?”

„O, zo gek is 't hier nog niet”, zei hij, op zijn vingers blazend. „We houden 't best warm hoor. Je went er heus wel aan als je wat ouder wordt. Jonge mensen hebben van die idiote ideeën dat ze een uitgang willen vinden, maar dat gaat echt wel over” (hij knikte veelbetekenend in de richting van een paar ineengedoken figuren).

„Maar, beste man”, zei ik, „U hebt 't helemaal niet warm. U bent helemaal grijs in Uw gezicht en één van Uw vingers is zo bevroren dat ie er bijna afvalt”.

„Nou ja, in zekere zin hebt U misschien gelijk”, zei hij, niet helemaal op zijn gemak. „Maar met de meeste mensen gaat het prima, die weten zich heel aardig aan te passen. Misschien heb ik er wat meer moeite mee dan de rest, maar dat komt gewoon van m'n opvoeding, daardoor is m'n stofwisseling een beetje in de war geraakt. Kijk, da's m'n gestel. Maar hier is 't O.K., hoor”.

„Maar al die gezichten dan... ja, je ziet wel niet veel met al die dekens die ze er over hebben — maar weet U iemand die gelukkig is?”

„O ja, daar heb je m'n dochter. Die is achttien maanden. Ze zegt alsmaar: „Ik ben zo blij”. Dat was het eerste wat we d'r geleerd hebben.”

„U kan dat niks schelen, dus, die uitgang?”

„Dan zou je op de loop gaan voor de realiteit, da's toch duidelijk? Uitgang, het woord alleen zegt 't al. Koud, akelig, negatief... Je wilt toch niet dat ik geloof dat we hier zijn om de zaak maar op te geven en eruit te stappen. Nee, wat we moeten doen, is eens goed laten zien wat 'n warmte en rijkdom het hier en nu ons te bieden heeft”.

(Hier begon de wind nog een beetje harder te waaien).

„Misschien is het buiten wel lekker warm”, zei ik. „Misschien gebeurt daar wel iets”.

„Nou, dan is 't aan U om dat te bewijzen, als U graag wilt dat ik me daarvoor interesseer. Waarom zou ik al die dingen opgeven die ik hier heb?”

„Wat hebt U dan allemaal?”

„Belangen. Er valt een heleboel te doen hier. De scheuren in de muur tellen en met je voeten

stampen. Dat zou goed voor U wezen. Goed voor de bloedsomloop”.

„Maar misschien heb je ergens anders wel dingen die nog veel interessanter zijn”.

„Nou, dat lijkt me niet, wel. Vast en zeker lang niet zo gezond en interessant”.

„Maar stel dat iemand wist hoe je eruit moest, dan kon hij U alleen maar bewijzen dat het daar beter was, als U Uw belangen in de steek liet en er ook eens een kijkje ging nemen”.

„Nou precies, dat bedoel ik nou”.

„Zoekt er ooit wel eens iemand naar een uitgang?”

„Ja, ik begrijp eigenlijk niet precies wat U onder zoeken verstaat. Er lopen hier wel een paar kerels rond, mensen van de wetenschap noemen ze die, en die meten af en toe eens iets van de muur op, maar ja, dat wordt steeds meer een specialistenwerkje, en meer dan een paar meter schijnt één man niet voor z'n rekening te kunnen nemen. Niet dat 't trouwens zin zou hebben die hele muur ineens te bestuderen. Maar dat lukt ook niet. Geen mens die het probeert”.

„U zou een stormram kunnen maken”, zei ik nadenkend. „Met een paar van die banken. Dan zou U eens kunnen zien of je die muren met rammen stuk krijgt. Als iedereen een handje meehielp...”.

„Ja, dat had ik wel gedacht, dat U met zulke dingen aan zou komen”, sprak hij bitter. „Maar wij hebben hier wel iets anders aan ons hoofd dan U te helpen met Uw plannetjes, snapt U wel? Ja, je kunt natuurlijk altijd proberen of je ze zo gek krijgt. We leven tenslotte in een vrij land niet waar. Ik persoonlijk zal er niet aan meedoen, want ik vermaak me zo best”.

„Maar goed”, zei ik, „U moet toch toegeven dat de mogelijkheid bestaat dat dit hier allemaal maar een droom is?”

„Metafysica”, sprak hij ijszig. „Niet zo best. Ontkenning van het leven. Je hebt geen zin meer de scheuren te tellen en al de tijd besteden om wakker te willen worden. De methoden van de linguïstische analyse kunnen met zeer veel vrucht op de religie worden toegepast. Ze stellen ons met name in staat oog te krijgen voor het volkomen zinloze van niets betekenende uitspraken over het transcendentie, een woord dat uiteraard absoluut niets betekent. Het is zinloos op die manier van wekken en opwekken te spreken, want het zou een verwarring van categorieën zijn te veronderstellen dat 'gewekt zijn', 'wakker zijn', 'boven' slapen gelegen is. Ergo...”.

Maar hier werd ik, met een gevoel van opluchting, wakker.

(Uit: Vlucht in de medemens, p. 124-129)